

Заняття з елементами тренінгу
«Конструктивне розв'язання конфліктів»

Мета:

- розширити знання учнів про конфлікт;
- показати ефективні шляхи розв'язання конфліктних ситуацій;
- вчити використовувати в спілкуванні з іншими людьми тактику співробітництва, знаходити конструктивні способи розв'язання проблемних ситуацій;
- формувати в учнів почуття єдності з колективом, спонукати школярів до роботи над собою;
- сприяти взаєморозумінню в класі, виховувати повагу до товаришів, почуття відповідальності за свої слова і вчинки.

Обладнання: Листочки, ручки, бейджі, листочки з клейкою основою, фломастери, торбинка асоціацій, кошик, плакат « П'ять сходинок подолання конфліктів», емблеми (« Акули», « Черепахи», «Ведмежата», « Лисиці», «Мудрі сови», вислови про конфлікт.

Що підготувати заздалегідь:

Правила роботи під час тренінгу, дерево, пташки, хмаринки, вислови про конфлікт і спілкування, смайлики, торбинку асоціацій, пам'ятки, п'ять стратегій поведінки в конфлікті.

Вислів:

« Ніщо так не покаже характеру, як гарна поведінка в конфлікті, якого не можна уникнути»

Генрі Тейлора

Перебіг заходу

I Організаційний момент

Вчитель. Добрий день усім! Мені приємно привітати всіх гостей, колег, учасників нашої зустрічі. Сьогодні в нас буде дуже цікаве заняття з елементами тренінгу, тема якого – « Конфлікт і спілкування»

- Я познайомила вас з темою та метою нашого заняття. Будь ласка, подумайте і запишіть на пташках, що б ви хотіли дізнатись під час нашої з вами зустрічі, тобто свої очікування.

Очікування (10 хв.)

Роздаю учням фігурки пташок, пропоную написати на цих фігурках свої очікування і розмістити їх під хмаринками.

„Наші очікування літають навколо дерева, а ми докладемо зусиль, щоб вони оселилися на наше дерево”.

Ми всі знайомі, але не зовсім. Кожна людина відрізняється від іншої своїми звичками, якостями, поглядами, уподобаннями, рисами характеру, мріями. Я пропоную познайомитися ближче між собою.

1.Вправа «Доріжка знайомств»

Кожен із вас повинен назвати своє ім'я, 2 риси характеру і своє захоплення.

(Виконують вправу)

- Ми почули, які ми всі різні, в кожного свої риси характеру, захоплення, інтереси, уподобання.

Щоб наша зустріч була успішною і щоб у всіх був гарний настрій, потрібно дотримуватися деяких правил. Пам'ятаймо про них!

(тренер зачитує правила тренінгу)

Правила тренінгу

- називати учасників по імені;
- ставитися до товаришів з повагою;
- бути доброзичливим;
- толерантним;
- активним;
- говорити по черзі;
- не перебивати;
- не давати порад, що повинні робити інші, а чого не повинні;
- поважати кожного учасника;
- бути уважним;
- виявляти чуйність;
- співчуття;
- бути ввічливим;
- бути позитивним.

II Вступ

Від народження людина опиняється в колі правил, заборон, норм. Норми і правила поведінки встановлюють самі люди, а їхнє дотримання робить життя й спілкування людей гуманнішими, ефективнішими, зручнішими.

На думку приходить вислів французького філософа, математика, фізика, і письменника XVII ст. Паскаля: **«Правила доброї поведінки відомі з давніх – давен, річ за дрібницею – вміти користуватися ними»**

Звичайно вжите слово «дрібниця» насправді означає дуже багато. Адже коли порушуються правила поведінки, етикет спілкування, створюються конфліктні ситуації, виникає конфлікт.

Ми почули, що усі ми різні, і наші інтереси часто не відповідають інтересам інших, нам деколи приходиться вступати в конфлікт. Тому в житті всім нам дуже важливо вміти спілкуватися з іншими, щоб уникнути конфлікту

Конфлікт.

- Що, на вашу думку, означає це слово?

2. Вправа «Торбинка асоціацій»

- Коли ми говоримо «конфлікт», у кожного з вас виникають певні асоціації. На дошці написано слово «конфлікт», воно розміщене над «Торбинкою асоціацій». Будь ласка, на стікерах напишіть слова, які асоціюються у вас із цим словом. Чим більше буде слів, тим повніше ми розкриємо значення даного слова. (*Свої асоціації учасники записують на стікерах і розміщують на «Торбинці асоціацій», озвучуючи їх*).

Варіанти відповіді: *боротьба, зло, агресія, війна, жах, вибух, ворожнеча, ненависть, обзивання, бійка, удар, сльози, сум, роздратування, недовіра, біль непорозуміння, суперечка, злочин, образа, несправедливість, підступність, злість і т. д.*

- Який заряд мають ці слова (позитивний чи негативний)?

- Що ми відчуваємо під час конфлікту?

дискомфорт, дисгармонію, тривожність, страх, замкнутість, конфлікт пригнічує нас, сковує, віддаляє від друзів, рідних..

- Що таке конфлікт? Яке визначення можна йому дати?

(Під час конфлікту люди сваряться та ображають одне одного. Отже, конфлікт – це суперечка, яка може призвести до бійки)

Отже конфлікт – це зіткнення сторін, наприклад двох чи більше людей з різними думкам, інтересами, поглядами, бажаннями

Конфлікт у перекладі з латинської – зіткнення різноспрямованих сил (цінностей, інтересів, поглядів, позицій)

- Підніміть руку ті, хто був учасником якоїсь суперечки, конфлікту?
- Хто може навести приклад конфлікту, який, приміром, стався у вашому класі? Що його спричинило?

(Між дітьми конфлікти виникають з різних причин. Зокрема, хтось не поступився місце,; хтось розкрив чийось таємницю; хтось не погодився з думкою іншого; хтось на когось придумав прізвисько; хтось переміг у грі, а хтось програв, заздрість, егоїзм, підлість, нециристь, ревності, лінь, лицемірство, користолюбство, карґеризм, схильність до пліток,

Конфліктні ситуації на уроці -учні спізнюються, переговорюються, списують, відволікаються, лінуються. Цей список може доповнити кожен звичайний школяр. Учителі хочуть, щоб учні не спізнювалися, не відволікалися, не списували, не переговорювалися, не лінувалися.)

Різні люди по різному поведуться в конфліктній ситуації: вони орієнтуються або на себе, або на взаємодію з іншими людьми.

Можна виділити-

П'ять стратегій поведінки в конфлікті

1.«Акула» - силова стратегія. **Спроба досягти свого будь-якою ціною, змусити іншого прийняти твої умови.** Для прихильників цієї стратегії цілі дуже важливі, а от стосунки з іншими – ні. Вони вважають, що конфлікти розв'язуються лише як виграш однієї з сторін і програш іншої.

2.« Черепаха» - стратегія ховання під панцир. **Спроба триматися подалі від суперечок і конфліктних людей, ховаються у свій панцир.** Такі люди відмовляються як від досягнення особистих цілей, так і від стосунків з оточенням.

3.« Ведмежата» - стратегія злагоджування гострих кутів. **Вони готові відмовитися від своєї мети на користь інших, тільки б зберегти гарні стосунки.** Люди, які керуються такою стратегією, хочуть, щоб їх приймали, любили, заради чого вони жертвують цілями.

4.« Лисиці» - стратегія компромісу. **Пошуки такого рішення, яке б задовольнило обох.** Таким людям помірно важливі як цілі, так і стосунки. Прихильники цієї стратегії готові відмовитися від частини цілей, щоб зберегти стосунки.

5. «Мудрі сови» - стратегія відкритої і чесної конфронтації.

Це повага до своїх і чужих потреб, готовність до співпраці, прагнення об'єднати зусилля для вирішення проблеми і максимально задовольнити потреби кожного.

Люди які керуються такою стратегією, цінують і цілі, і стосунки. Вони відкрито визначають позиції й шукають вихід зі складної ситуації в спільній роботі задля досягнення цілей, прагнуть знайти рішення, які задовольняють усіх учасників конфлікту.

- Поміркуйте над питанням: - Чому люди сваряться?

Причини сварок:

- неприйняття чужої думки;
- нехтування правами іншої людини;
- прагнення домінувати;
- невміння слухати інших;
- свідоме прагнення скривдити одне одного;
- нерозуміння;
- невміння керувати емоціями

Якщо ми подивимося на перші п'ять причин, то зрозуміємо, що сварки найчастіше виникають через те, що люди не володіють культурою спілкування. У зв'язку з цим конфлікти можуть призвести до тривалих образ і виникнення неприємних почуттів або навіть руйнування стосунків. А тому, щоб побудувати і зберегти гарні взаємини з іншими, нам потрібно дотримуватися правил культури спілкування.

- Скажіть будь ласка, що на вашу думку, є основою культури спілкування?
(Відповіді учнів)

Отже основою культури спілкування є повага до іншої людини. Поважати – значить враховувати думку іншої людини.. **Стався до іншого так, як ти хотів би, щоб ставилися до тебе.** Потрібно приймати іншого таким, яким він є, і мати бажання зрозуміти іншу людину.

« Не старайтесь перевиховувати людей, виховайте спочатку себе і будьте прикладом для інших»

А зараз ми виконаємо одну вправу

3. Вправа «Ми творимо»

Мета: продемонструвати неповторність кожної людини, зняття емоційного напруження. Ведучий говорить, що потрібно робити, а учасники чітко виконують його інструкцію.

- Кожен з вас бере салфетку і чітко виконує мою інструкцію:

*Складіть салфетку в двічі.

*Складіть салфетку ще раз вдвічі.

*Відірвіть правий верхній кут.

*Складіть ще раз вдвічі і відірвіть ще раз правий верхній кут.

*Складіть ще раз вдвічі і відірвіть ще раз правий верхній кут.

*Закінчили. Розгорніть салфетку і подивіться, що у вас вийшло.

- Як могло таке статися? З чим пов'язана така розмаїтість малюнків? - Завдання отримали одне, але кожен по різному виконав його. Ось і виходів із конфліктних ситуацій є багато.

А тепер пригадайте, остання причина конфліктів? Це невміння керувати своїми емоціями.

- Згадайте, як ви почуваетесь, коли сердитесь на когось?

- Як виглядає людина в такій ситуації?

(Відповіді учнів)

4. Вправа «Повітряна кулька»

Пропоную вам провести дослід із повітряною кулькою. Уявіть собі, що кулька – це ваше тіло, а повітря всередині неї – це ваш гнів. Надуємо кульку й відпустимо її. Прослідкуйте, що з нею відбувається. Вона летить з одного боку в інший, вона абсолютно не керована. Так буває і з людиною, коли вона сердиться. Вона не контролює себе, а тому може образити кого-небудь або навіть ударити. А тепер надуймо кульку і спробуємо випустити з неї повітря маленькими порціями.

Обговорення

-Що відбувається з нею? (*Вона потихеньку здувається*)

- А що відбувається з повітрям усередині неї? (*Повітря поволі виходить*)

Кулькою можна керувати й поволі випускати з неї повітря. Важливо навчитися потроху випускати свій гнів, свою злість назовні, не кривдячи тих, хто перебуває поряд.

- Як можна контролювати свій гнів?

(*Заспокоїтись, зробити паузу, розслабитись*)

Ми знаємо, що при спілкуванні з іншими людьми необхідно керуватися такими правилом: «Стався до іншого так, як ти хотів би, щоб ставилися до тебе.». Ми живемо в одному колективі. Ми повинні з розумінням ставитись одне до одного, поважати одне одного, підтримувати, допомагати одне одному.

5. Вправа «Колектив, у якому панує сприятлива психологічна атмосфера»

Учасники об'єднуються у 5 груп. (*за допомогою кольорів червоний, зелений, жовтий. Кожній груп даю аркуш паперу олівці,ручки.*)

- Пропоную вам зобразити будь-яким чином модель колективу, в якому б панував позитивний психологічний клімат, враховуючи і те, про що ми сьогодні говорили. На виготовлення моделей 5 хвилин, після цього групи мають зробити презентацію свого проекту.

- Хто був генератором ідей?

- Хто виконавцем?

- Що найцінніше у вашому проекті?

Після обговорення учасникам пропонують зруйнувати свої моделі. Після того, як моделі було зруйновано, групам пропонують відтворити їх.

- Чи мають наші моделі зараз такий самий вигляд, як спочатку?

- Що легше зробити: відновити позитивний клімат у колективі чи запобігти його погіршенню?

6. Вправа «Влада»

Утворюються 2 команди, які мають по 4 учасника. Використовується газета. Це символ влади. Кожен учасник береється однією рукою за газету. По команді «почали» кожен має захопити якомога більше «влади». (Виконання завдання).

- У цій ситуації кожен думав лише про себе, а тепер слід подумати і про іншого.

Газетний аркуш стелиться на підлогу. По команді всі повинні стати на газету. Потім газета згортається удвоє. (*Виконання завдання*).

Висновок: Ви виконали це завдання, не завдяки силі кожного, а об'єднавши зусилля, зуміли знайти спосіб розв'язання проблеми у процесі міжособистісного спілкування.

7. Вправа «Бутерброд»

Уявіть собі, що я приїхала з іншої країни і дуже хочу приготувати собі бутерброд. Але я зовсім не вмію нічого готувати. В магазині я купила такі продукти: батон, масло, ковбаса. Але як саме виглядає бутерброд я не знаю. І з чого починати теж не знаю. Отже ваше завдання.

Напишіть мені на листочках технологію приготування бутерброда

Учні пишуть технологію приготування бутерброда. Вчитель збирає всі листочки, перемішує, вибирає один і по даній технології виготовляє бутерброд.

Отже ми побачили, для того, щоб довести до свого співрозмовника свою точку зору, свій задум, свій намір потрібно вміти правильно і детально його пояснити. А нашому співрозмовнику уважно вислухати. Тоді і буде позитивний результат нашої розмови і ваша думка буде вислухана і почута

А зараз давайте порухаємося, знімемо м'язове і психологічне напруження.

8. Вправа «Австралійський дощ»

Учасники стають у коло. Тренер каже: «Друзі, чи знаєте ви, що таке австралійський дощ? Якщо ми будемо уважними, то почуємо, який він. Я показуватиму рухи, а ви повторюватимете їх.

- В Австралії піднявся вітер. (*терти долоні*).
  - Починає накрапати дощ (*клацання пальцями*).
  - Дощ посилюється (*почергове плескання по грудях*)
  - Починається справжня злива. (*плескання по ногах*)
  - А ось гроза, справжня буря (*тупотіння ногами*)
  - Але що це? Буря почала вщухати (*плескання по ногах*)
  - Злива перетворюється на дощ (*плескання долонями по грудях*)
  - Рідкі краплі падають на землю (*клацання пальцями*).
  - Вщухає вітер (*терти долоні*)
  - Сонце (*руки догори*).
- Ми трохи розслабились.

Отже, сформулюймо правила спілкування в конфліктній ситуації.

Правила спілкування в конфліктній ситуації.

- Залишайся спокійним і врівноваженим.
- Будь терплячим.
- Не відповідай образою на образу
- Будь готовим визнати свою провину.
- Не треба мстити.

- Прагни розв'язати конфлікт
- Постався до проблеми з гумором
- Постав себе на місце свого співрозмовника
- Вмій правильно висловити свою думку
- Вмій почути свого співрозмовника.

9. Вправа „Кошик сміття”

А щоб не конфліктувати треба постійно самовдосконалюватися, працювати над собою, позбавлятися негативних рис характеру.

Я пропоную вам відкрити себе з іншого боку. Для цього пограємо у гру „Кошик сміття”.

Люди є неповторними особистостями, але не досконалими. Кожен хотів би щось змінити у собі: рису характеру, звичку, ваду яка може призвести до конфлікту, або призводить до конфлікту, заважає вам в житті і ви хотіли б її позбутися.

(тренер роздає листочки)

Подумайте і на цих листочках, які ви отримали я пропоную вам продовжити фразу:

„ Я хотів би викинути у кошик для сміття .....(учасники пишуть звички, якості характеру, які їм заважають).”

Лінь,принциповість, впертість, обман, курити...

Зачитайте, зіжмакайте папірець і викиньте його в кошик

(І кидають у кошик).

Я думаю, що після нашої гри ваші вади, звички чи риси характеру залишаться на завжди у кошику сміття. І в вашому житті буде виникати менше конфліктних ситуацій.

10. Вправа «Зворотній зв'язок»

- Чи справдилися ваші очікування? Якщо так, то погніздить свою пташку на дерево, якщо не зовсім то пташка до дерева може не долітати.

(Діти відповідають по черзі і переміщують пташки на дерево. Це залежить від того на скільки справдилися сподівання учасників)

Дорогі друзі, давайте на прощання станемо в коло візьмемось за руки відчуємо тепло наших долонь, складемо віночок побажань. Подаруємо одне одному посмішку, адже сміх - продовжує життя. А я хочу бачити вас завжди привітними в гарному настрої з усмішкою на обличчі і подарувати вам символічний смайлик. Нехай він завжди буде супутником вашої життєвої стежини.

(Звучить пісня « Посміхайтесь люди частіше»)

Здоров'я вам, мирного неба, спокою, доброти і милосердя і щасливих посмішок. Отже, творіть себе, як особистість, працюйте над вдосконаленням свого характеру, давайте реальну оцінку своїм діям і вчинкам.

Дякую всім за співпрацю і взаєморозуміння. Будьмо дружніми!

Пам'ятка

Умійте володіти собою.

Пам'ятайте: найкращий спосіб боротися з душевним дискомфортом - постійна зайнятість.

Щоб забути свої напасті, намагайтеся зробити приємне іншим. Роблячи добро іншим, ви робите добро собі.

Не старайтеся змінювати чи перевиховувати інших. Набагато корисливіше і безпечніше зайнятися самовихованням.

Пам'ятайте: кожна людина - така ж яскрава унікальна індивідуальність, як і ви, приймайте її такою, якою вона є.

Умійте бачити в людині позитивні якості й у стосунках з нею спробуйте спиратися саме на ці якості.

Не ображайтесь і не обурюйтесь критикою на вашу адресу, шукайте в ній виправні точки для самовдосконалення.

***Правила поведінки,
виконання яких допомагає не провокувати конфлікти.***

- Не прагніть домінувати за будь-яку ціну. Будьте принциповими, але не жорстокими. Пам'ятайте, що прямотинність добре, але не завжди.
- Критикуйте, але не критиканствуйте.
- У всьому треба знати міру. Сказати правду теж треба вміти! Будьте незалежні, але не самовпевнені. Не перетворюйте наполегливість на настирливість.
- Будьте справедливі та терпимі до людей. Не переоцінюйте свої здібності та можливості, не зменшуйте здібності і можливості інших.
- Не проявляйте ініціативи там, де її не потребують.
- Реалізуйте себе в творчості, а не в конфліктах.
- Проявляйте витримку, оволодійте уміннями саморегуляції. Пошана до людей, знання правил ведення суперечки, дискусії, правил спілкування допомагають запобігати непотрібним конфліктам.